

Op de Sallandse Heuvelrug is een bijzonder project gerealiseerd. De afgelopen zomer is daar een geologisch leerpad uitgezet. Dit begint en eindigt bij het bezoekerscentrum van Staatsbosbeheer bij Nijverdal. Woensdag 26 september vond de officiële ingebruikname van de circa 5 kilometer lange route plaats.

IJstijdpad op Sallandse Heuvelrug

Willem Zuethoff

W. Zuethoff, De Marsjes 33, 7447 BZ Hellendoorn

Lid NGV en lid werkgroep geologie van het IVN afdeling Hellendoorn/Nijverdal

Tijdens deze educatieve wandeling kan jong en oud op een aantrekkelijke manier kennis maken met enkele bijzondere geologische aspecten van de Heuvelrug. Daarbij staat de ijstijd centraal, de periode waarin dit gebied werd gevormd. De nieuwe wandelroute draagt dan ook de naam: 'Sporen van de ijstijd' of kortweg het 'IJstijdpad'.

Het project is onder meer zo bijzonder omdat het in meerdere opzichten grensoverschrijdend is. In de eerste plaats letterlijk: want bij onze oostburen, in de Ankum-Bippener Bergen in de omgeving van Osnabrück, is afgelopen jaar een soortgelijk leerpad gerealiseerd. De initiatiefnemer van het project daar was Landkreis Osnabrück. Deze Landkreis zocht enkele jaren geleden contact met Staatsbosbeheer (SBB) om te kijken of er mogelijkheden waren om samen te werken op het

gebied van natuur en educatie. Uit die contacten werd het idee geboren om de gezamenlijke geologische geschiedenis van het noordelijke Teutoburger Wald en de Sallandse Heuvelrug als thema voor die samenwerking te nemen. Beide landschappen zijn namelijk ontstaan in de ijstijd (Afb. 1). Het geldt voor dit grensoverschrijdende project werd gevonden bij de stichting Euregio.

Roelof Heringa, districtshoofd Salland van Staatsbosbeheer, is vanaf het begin bij het project betrokken geweest en mag gezien worden als de voortrekker ervan in Nederland. Hij benaderde de werkgroep geologie van het IVN met de vraag of zij ook hun inbreng wilden geven. Een vraag waar men graag gehoor aan gaf. Van Duitse zijde zijn het Lernstandort Kuhlhoff in Bippen en het Naturpark Terra.Vita Nördlicher Teutoburger Wald – Wiehengebirge, Kuhlhoff

Bippen bij het project betrokken. In totaal hebben dus vier partners de handen in elkaar geslagen om er iets moois van te maken.

De samenwerking tussen deze vier partners is bijzonder plezierig verlopen. Twee Duitse fysisch geografen werden ingeschakeld om de uitvoering van beide geologische leerpaden concreet gestalte te geven. Zij kwamen diverse malen voor overleg en uitwisseling van ideeën naar Nijverdal. In overleg met de vertegenwoordigers van SBB en van de werkgroep geologie van het IVN werd de route op papier uitgezet en werd bepaald hoeveel 'stations' er moesten komen. Deze stations zijn 'halteplaatsen' langs de route waar de wandelaars een paneel met nadere informatie aantreffen. Op deze plekken worden zij bovendien aangespoord om een simpele handeling te verrichten die de geboden informatie nog wat kan verhelderen (Afb. 2). Dit interactieve aspect maakt de beide geologische wandelingen extra aantrekkelijk.

De geologische leerpaden zijn gemarkeerd met een zelfde soort paaltjes. Op de kop daarvan is een metalen schildje bevestigd met daarin de contouren van een mammoet gegraveerd (Afb. 3). Diverse fors uit de kluiten gewassen panelen bieden zowel de leek als de geologie liefhebber hel-

Afbeelding 1.

De route voert onder meer door dit zogenaamde droogdal.

Dit is een erosiedal dat ontstond in de periode direct na de laatste ijstijd: het werd destijds door het dooiwater in de nog deels bevroren bodem uitgeschuurd.

Afbeelding 2.
Zandbak uit de ijstijd ter verklaring van het ontstaan van het droogdal: in de ene bak laat het zand het water gemakkelijk door, in de andere zit onder het zand een harde ondoorlaatbare laag om de invloed van de permafrost te demonstreren.

dere informatie over de geologische aspecten van het gebied, gelardeerd met tekeningen en kaartmateriaal. De goed leesbare teksten zijn zowel in het Duits als in het Nederlands opgesteld. Tweetalige informatie is ook te vinden in de flyer voor de beide geologische leerpaden die in februari jl. van de persen rolde en op de informatieborden in de bezoekerscentra in Nijverdal en Bippen (enkele kilometers ten noordoosten van Fürstenaau).

Beide 'ijstijdpaden' maken de wandelaars attent op de bodem en haar eigenschappen, de natuurlijke vegetatie en de waarde van de natuurbescherming. Wel verschillen zowel de teksten als de interactieve opdrachten bij de twee leerpaden inhoudelijk van elkaar. De overeenkomst tussen de twee gebieden is de gelijktijdige vorming van het land, tijdens de voorlaatste ijstijd, toen gletsjers het gebied opstuwden en enorme hoeveelheden zand en puin achterlieten. Maar er zijn ook forse verschillen. Die zijn vandaag de dag vooral zichtbaar in het gebruik van het land. Het landschap in het Duitse Bippen is veel meer gecultiveerd; het gebied bestaat vooral uit landbouwgrond aangevuld met naald- en loofbossen. Op de Sallandse Heuvelrug voeren de heide en het bos de absolute boventoon.

De realisering van de beide 'ijstijdpaden' moet een opstap gaan bieden voor het ontwikkelen van een breder programma om grensoverschrijdende natuureducatie en uitwisseling te stimuleren. Zo wordt al gedacht aan het organiseren van projecten voor scholen, waarbij Duitse kinderen

naar Nederland komen en omgekeerd. Het is dan ook niet zomaar dat dit grensoverschrijdende project is uitverkoren als voorbeeldproject voor het EU-programma LEADER+. Dit programma wil nieuwe impulsen geven aan de innovatie van met name landelijke gebieden.

Afbeelding 3.
Mammoeten wijzen wandelaars de weg langs de ijstijdroute.